

NAPREJ

Glasi Socialistične stranke Jugoslavije.

Kulturno delo časopisja.

Dosti so že pisali o pomenu časopisja, o njegovih ciljih in nalogah. Slovenci smo se že parkrat zavedli, da mora biti časopisje kulturni borec, ki naj dviga ljudstvo ne samo v izobrazbi temveč tudi moralno, v hotenju in čustvovanju. Res je, da je v pretežni večini časopisje politično, toda ker bi danes prvi piš odnesel vsako politično stranko, ki nima vsaj v svojem programu tudi kulturnih teženj, je gotovo, da bi moralo tudi politično časopisje sodelovati pri kulturni vzgoji vsaj v okviru programov, ki jih zastopa. Vemo pa, da je strankarstvo politične strasti med nami že tako bohotno razvilo, da je posebno v nekaterih dobah v gotovem delu našega časopisja zamrl vsak čut za kulturo. V slepi strasti je zmožno tako časopisje, opiraje se na najnižje nagone, pobijati svojega političnega nasprotnika ter pozabiti, da s tem pobija kulturno dviganje v lastnih vrstah, da ubija moralne opore v vsem ljudstvu, in če je danes naš rod splošno že precej izobražen, ima pri tem veliko zaslugo naše časopisje. In če je naš rod danes — govorimo kar odkrito — še tako surov, ima svojo žalostno zaslugo pri tem tudi — naše časopisje.

Že večkrat se je že tega naše časopisje zavedlo in pisalo, da mora ta surovost v časopisju prenehati. Seveda je take nauke zastopala predvsem »boljša družba«, tista, ki se prištevata k eliti, ki si domišlja, da je najvišja v kulturi, ker ne loči kulture od mode.

Naš list si nikakor ne lasti nikakšnega viška, vendar svoje kulturne naloge med ljudstvom si je vselej svest. Ne smete se zato čuditi, da je prinesel v svoji zadnji številki kot uvodnik članek »Otroke na vešaja?« Šola je za nas najvažnejša kulturna ustanova. V svojem programu imamo najvišji razvoj šole, naši somišljeniki delujejo povsod, kjer so v šolskih odborih, z vso vnemo za izgraditev moderne ljudske vzgojevalnice, zato nam tudi ne more biti vseeno, kako se šolsko vprašanje rešuje v najvišjih šolskih odborih. In ker smo čuli, kako je Višji šolski svet rešil neko vzgojno vprašanje, smo objavili v nedeljo svoje popolnoma stvarno podano mnenje. Ni bilo v njem nobene osti, najmanj ne politične. Edino moderni vzgojni nazori so narekovali tisti članek. Pa kaj mislite, kaj se je zgodilo?

Elitno glasilo naše elitne družbe »Jutro« je še isti dan (v nedeljo) odgovorilo na naš uvodnik. Odgovorilo pa je na način, ki ga moramo pribiti.

Popolnoma razumeli bi, če bi odgovorilo »Jutro« na naš stvarni članek tudi stvarno. In če bi nam dokazalo z vzgojnega stališča, da smo se zmotili, bi gotovo popravili svojo zmoto. Pa »Jutro«

o tem sploh ne govori, »Jutro« nas samo napada, in to v zelo »elitnem« tonu. Najrajši bi ponatisnili tisto, da bi tudi vsi naši čitatelji enkrat videli »Jutrov« elitni ton, vendar za to res žal nimamo prostora. Naše čitatelje bo zanimalo nekaj drugega.

Zakaj se je »Jutro« tako razburilo radi našega članka, ki nima nobene osti? Zakaj je izgubilo ves takt in v onemogli jezi napolnilo skoro celo svojo politično kolono z otrobi? Čemu toliko razburjenja, gospoda?

Povedali vam bomo mi! Čeprav ni bil naš članek naperjen proti nikomur, ste se čutili prizadete. Višji šolski svet smatrate očitno za svojo domeno in vaš odgovor kaže, da obravnavate tudi to vprašanje čisto strankarsko politično. Višji šolski svet se vam bo, če je kaj ponosa v njem, za tako obrambo lepo zahvalil. Pokazali ste, da ne znate opustiti strankarstva niti vpricho mladine, da se ne otresete strankarske strasti v našem edinem svetišču — šoli. Ne čudimo se sicer temu preveč. Zastrupili ste s svojim režimom, ki ga tudi tokrat zagovarjate, vse javne razmere v domovini. Ozrite se okrog in poglejte sad svojega dela: preden ste uvedli svoj slepi strankarski režim, je celokupni jugoslovanski narod iskreno pozdravljal zedinjenje, do danes pa ste že najmanj tretjini zagrenili svobodo. V nevednem ljudstvu, ki kakor tisti fanti, ne zna ločiti Jugoslavije od vlade (od vas), vstaja sicer nejevolja, nezadovoljnost proti domovini, a naša skrb bo, da poučimo to ljudstvo, da bo vedelo ločiti, da bo vedelo pomesti iz svoje hiše vse zajedavce, ki mu pijejo kri pod hinavskim plaščem patriotizma, ki vpijejo sicer »živio Jugoslavija«, a pod Jugoslavijo mislijo le lastno stranko, lastno korist, kopicenje bogastva. Razumemo, da je takim ljudem mlada duša nekaj nerazumljivega, da je zanje tako vprašanje — ker nič ne nese — premalenkostno, neresno, da drznejo še norce briti iz nas, ker smo oblatili kulturni članek kot uvodnik.

Socializem in strokovne organizacije.

(Dalje.)

Enotno delovanje strokovnih organizacij je vpostavil še le Karl Marx. On jim je s svojimi znanstvenimi, teoretičnimi spisi, kakor tudi v dejanju pokazal pot, po kateri naj stopajo, da bodo dosegle zaželjene uspehe. V svojem »kapitalu« je predvideval združitev kapitalistov v kartele, sindikate in truste in s tem pospeševal tudi združitev proletariata; v »Revščini filozofije« je obrazložil veliki pomen proletarske združitve. Marx pa ni razlagal pomen

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Stane mesečno 2½ pšeničnih kg, celoletno 30 pk. V marcu 1922 računamo pk po 4 din.

Oglasi: prostor 1 × 55 mm 60 p.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

strokovnih organizacij samo v svojih knjigah in spisih, temveč deloval je tudi dejansko. Vidimo ga kot ustanovitelja mednarodne delavske zajednice in ustanovitelja angleških Trades Unions. Na vseh socialističnih kongresih tako na kongresu v Genfu l. 1866., na mednarodnem kongresu v Bazelu l. 1869., na konferenci v Londonu l. 1871. in še mnogih drugih se je pojavljala velika važnost strokovnih organizacij. Karl Marx pa je združeval vse to gibanje v mednarodno delavsko zajednico, to je v delavsko internacionalo.

Marx je ustvaril nadalje znanstveno podlago za boj v dosegu skrajšanja delavnega časa, obravnaval je vprašanje mezd, omejitve podjetnikovega dobička, zaščito delavstva osobito za otroke in žene tako, da ga po vsej pravici lahko imenujemo ustanovitelja strokovnih organizacij in internacionala (1864).

Ta internacionala je delavstvu moralno mnogo pomagala, vzdržati pa se ni mogla radi pomanjkanja gnotnih sredstev, in iz tehničnih ovir pri vodstvu. Zato se je l. 1876. razpustila.

Od l. 1870.—1885. je uporabljala buržoazija vsa sredstva, da bi zatrla socialistično gibanje. Na Nemškem, v Avstriji in na Francoskem so preganjali delavske voditelje kot veleizdajalce, proti delavstvu pa so nastopali z izjemnimi zakoni. Za to dobo se je dvignilo zopet delavstvo. Nemški proletarijat je vzbudil zopet v življenje internacionalo, pri čemer imajo največje zasluge izborni duševni voditelji delavskega pokreta, Liebknecht, Bebel in dr. Prispil je l. 1890. nemško vlado, da je odpravila izjemne postave proti delavstvu. Nemško delavstvo je postalo prvobornitelj celokupnega proletariata. Vpliv se je pokazal tudi na Francoskem, kjer se je ustanovila v Parizu l. 1896. druga internacionala, ki je določila 1. maj kot delavski praznik.

V Rusiji so se leta 1905., ko je bila zlomljena moč carizma in se je pojavil revolucionarni delavski pokret, ustanovili delavski sveti. Tudi strokovne organizacije so se pričele tedaj dobro razvijati. Sistem delavskih svetov se je razširil na vso vzhodno Evropo, pa tudi na Angleško in Nemčijo.

Strokovno gibanje v Avstriji datira nekako iz leta 1893., ko se je sešel na Dunaju prvi strokovni kongres, na katerem je bilo zastopanih okroglo 30.000 delavcev po svojih delegatih. Razvoj strokovnih organizacij v Avstriji pa razvidimo že iz dejstva, da je štela leta 1913. — torej po 20. letih obstoja — avstrijska strokovna komisija na Dunaju pol milijona članov.

Svetovna vojna je strokovnim organizacijam mnogo škodovala, nasprotno pa moramo pritrditi, da je Strokovnemu pokretu tudi mnogo koristila. Pred vojno je stalo delavstvo v svojih organizacijah v ofenzivi napram kapitalu, po svetovni vojni pa stoji v defenzivi in brani pred vojno

pridobljene pravice. Strokovne organizacije so postale vsled tega za delavstvo življenska potreba in res skoraj ni več stanu in stroke, ki bi ne bila organizirana.

Mnogo so koristile strokovne organizacije delavstvu. Skrajšanje delavnega časa, vsi socialni zakoni in vse pravice, ki jih delavstvo danes uživa, so sad dolgotrajnih bojev strokovnih organizacij.

Strokovne organizacije so tiste, ki pripravljajo pot socializaciji. Socializacijo in izpremembo kapitalističnega družabnega reda v socialističnega, pa nosi v svojem programu mednarodni socializem. Delavske organizacije, ki hočejo pripeljati delavstvo iz pustinje v oazo, morajo torej pripoznati načela mednarodnosti, načela socializma, ako se hočejo razvijati in proletariatu res koristiti.

Komunizem.

Zgodovina delavskega pokreta imenuje prvokrat komunizem l. 1847. in sicer, da je »Zveza komunistov«, tajna mednarodna delavska organizacija v Londonu naročila Karlu Marxu in Frideriku Engelsu na svojem kongresu, da naj izdelata za javnost teoretični in praktični program stranke. Tako je nastal **komunistični manifest**.

Komunistični manifest je v celoti najčistejši, najidealnejši socializem. Sestavlja ga je oče znanstvenega socializma Karl Marx in socializem deluje med proletariatom še vedno v smislu tega manifesta. Komunistični manifest je program socializma.

Prehod iz kapitalističnega v socialni družabni red je — **socialna revolucija**. Proletariat mora imeti tedaj v svojih rokah vso gospodarsko in politično moč. Socialne reforme, ki se po vojni izvršujejo v vseh državah, niso pot do socialne revolucije, ker so le krparija na kapitalističnem družabnem redu. Socializem s svojimi načeli in ciljem pripravlja pot socialni revoluciji — rešitvi proletariata izpod kapitalističnega jarma.

Komunizem se je razvijal zaeno s socializmom in pod imenom socializma. Kot prvi izbruh komunizma — socializma lahko smatramo rusko revolucijo l. 1917. Ruski kmet - tlačan knezov in veleposestnikov si je želel zemlje, toda ruska buržoazija mu je ni dala. Že od l. 1905. je vrelo v ruskem narodu, vojna pa je povzročila izbruh — revolucijo, ki je izrazil želje ruskega mučnika po zemlji. Dobil jo je, toda ne kot komunist, da jo razdeli, temveč da jo sam obdeluje in si izboljša svoj položaj. Gospodarsko revolucijo vodi v Rusiji ruski kmet.

Tudi mestni proletariat je hotel imeti pri revoluciji svoj delež. Enostavno in samovoljno je razlastil, kar je rabil za življenje. Mestni proletariat je bil torej voditelj politične revolucije.

Ruski kmet je dobil zemljo, a vendar Rusija, zakladnica žita, umira lakote...! Kako je pač to mogoče?

Henry George, Amerikanec piše: Socialne reforme se ne bodo izvedle z vstajami in s streljanjem, z vpitjem in denunciacijami, z ustanavljanjem strank in z revolucijo, temveč z duševnim prepородom in idejnim napredkom.

Proletariat se nahaja še le v dobi socialne evolucije in dokler si ne pridobi politične in gospodarske moči ni zrel za socialno revolucijo. Polagoma bo padla Rusija zopet v roke nemškemu, francoskemu in angleškemu kapitalu. Predstavniki ruske revolucije so bili ekstremni revolucionarji, boljševiki in načelni nasprotniki »znanstvenega socializma«. Za nje je bilo organizatorično delo — nesmišelnost in

revolucija jim ni bila sredstvo za izboljšanje položaja, temveč namen. Zato je ruska revolucija le poizkus, ki pa bo in je že pokazal, da proletariat za take eksperimente še ni dozorel.

»Komunizem« zahodne Evrope, ki se je razširjal v času ruske revolucije in ki se razširja še danes, pa je le fantazija, kateri je primešane morda tudi nekaj dobre volje. Globokejšega socialnega smisla pa ta »komunizem« nima. Kapitalizem ni ovca, proletariat pa tudi ni še volk. Kako naj proletariat vrže kapitalistični družabni red, če stoji v defenzivi, v boju za svoj obstoj, če je še vedno razdeljen v verske in narodnostne tabore, če mu še manjka duševne izobrazbe?

Edinosti potrebuje proletariat kot predpogoj za socialne reforme. Otresti se bo moral verskih in narodnostnih spon, če si bo hotel trajno izboljšati svoj položaj; priznati bo moral načela socializma. Vsaka preuranjena operacija, vsako nasilje pa bo rodilo ne izboljšanja, temveč poslabšanje delavskega položaja — draginjo, brezposelnost in še hujši teror od strani kapitalizma.

Komunizem današnjih dni ne uvažuje organizacije, revolucionarni duh prevladuje trezno mišljenje, kar ga bistveno loči od socializma.

Kaj naj torej nudijo proletariatu »komunistične« strokovne organizacije? Ali naj ga zrevolucionirajo in ga poženejo brez orožja v boj? Orožje v rokah proletariata je gospodarska in politična moč, katero si bo pridobil z vztrajnim delom in zavednostjo, nikakor pa ne z ognjem in mečem. »Komunizem« bi moral pričeti s trdim delom izobražanja proletariata, stopati bi moral po poti mednarodnosti, a ne indiferentnosti, vpoštevati bi moral socialno evolucijo, če bi hotel slediti zdravim načelom komunizma iz dobe komunističnega manifesta. (Dalje jutri.)

Politične vesti.

+ **Mrtvecj brcajo.** »Službene Novine« so objavile v soboto »zakon o volitvi v občinska zastopstva v Sloveniji«. S tem je ta zakon stopil v veljavo. V občinah čez 10.000 prebivalcev bodo razpisali nove volitve in na površje pridejo novi občinski odbori. Liberalci so v ekstazi. S tem, da so prekršili s surovo močjo vse moralne zakone, ki bi morali tvoriti temelj vsaki parlamentarni državi, s tem, da so zlomili v poštenem državljanstvu zadnjo trohico vere v pravičnost te vlade in se postavili sami sebe na izjemen piedestal vladajoče teroristične klike, upajo, da bodo še pet minut pred smrtjo dovršili čudo, ki bi jih naj ohranilo pri življenju. Ampak gotovo je, da jim taka ogabna sredstva ne bodo več koristila. V demokratski stranki že gre vse narazen in vsi poštenjaki, kolikor jih je znalo vodstvo te stranke doslej voditi za nos, ji že obračajo hrbet. Čez par dni se že lahko pripeti, da ne bo sedela v vladi — kaj ji potem pomagajo krivice, ki jih kopiči v teh zadnjih dneh sebi v prid? Ali mislijo gospodje okrog dr. Žerjava in dr. Tavčarja, da se bodo z zopetno osvojitvijo Ljubljane — za to jim je šlo pri novem zakonu — še obranili nadaljnega gnitja svojega telesa? In končno: Ali je zanje res tako gotovo, da dobe večino v novem občinskem svetu? Morda se vam utegne pripetiti, da boste z lastnim orožjem pobiti do pet ali šest revnih mandelcev, ki bodo v mestni posvetovalnici predstavljali zadnji odjek vaše slave! Ljubljansko prebivalstvo ni vse tako ne-

umno, da bi igralo ulogo »štimfihlerjev« za par perversnih bankokratov. Vrgli ste mu karto na mizo — morda vam bo še žal!

+ **Smrdljivo politično ozračje v Beogradu.** Politični položaj postaja vedno bolj in bolj kočljiv, tako da pričakujejo vladno krizo že koncem tega meseca. Med radikali in demokrati so nastali prav resni konflikti, o katerih menijo, da se ne bodo dali rešiti. Tako na primer zahteva opozicija izročitev generala Zečevića vsemu sodišču, ker je zakrivil smrt okoli 300 rekrutov in obolenje okoli 6000 vojakov. Ker se držijo demokrati rezervirano, so izjavili radikali, da bodo glasovali za izročitev ministra Pribičevića sodišču, če ne bodo glasovali demokrati proti izročitvi generala Zečevića. Politično ozračje je bilo že davno zastrupljeno, tako strupeno pa še ni nikdar smrdelo. Ni čuda, da se množijo zahteve po takojšnjih volitvah, da se bo moglo radikalno pomesti s sedanjim režimom.

+ **Albanske homatije.** Albanske vladne čete so končno užugale vstaške čete, ki so jih sestavljali laški agenti, tako da rezidira albanska vlada že zopet v Tirani. Laški agenti in najete čete so pobegnile čez morje, albanska vlada pa sedaj resno premišljuje, koga bi posadila na albanski prestol. Po poročilih belgrajskih časopisov bo doletela ta izredna čast princa Jurija, brata kralja Aleksandra.

+ **Fašistovske orgije na Reki.** Na Reki vlada še vedno anarhija. D'Annunzio je izdal proglas, v katerem razklada na dolgo in široko, kdo je podpisal rapalsko pogodbo. Vojaški diktator, poročnik Cabrana, je zaukazal paziti na vse člane konstituante, da ne bi pobegnili iz Reke. Predsednika konstituante so na begu zalotili in ga pošteno pretepli. Množilo se slučajni, da strejajo pijane fašistovske čete na naše ozemlje.

+ **Tajno snovanje hrvaških emigrantov na Dunaju.** Hrvaški emigranti snujejo na Dunaju hrvaško vlado, ki jo bodo proglasili kot edino pravo zastopnico hrvaškega naroda. Imenovali bodo pri vladah vseh večjih držav svoje diplomatske zastopnike. Tako poročajo dunajski listi. O tem pojavu bomo spregovorili kakor hitro bomo prejeli zanesljiva poročila. Vsekakor pa nam že te vesti dovolj jasno označujejo zapleteni politični položaj naše države, ki ga je izzvala dosedanja belgrajska vlada. V naši državi je veliko pošteno gnilega.

+ **Laška vlada se je navidezno spravila nad fašiste.** Baje je ukazalo laško ministrstvo za notranje zadeve prijeti v vsej državi okoli 800 fašistov, ki jih bodo postavili pred sodišče. O uspehu aretacij upravičeno dvomimo, ker je laška vlada nacionalistična in kot taka vneto zagovornica fašizma. Napovedane aretacije so samo pesek v oči predvsem naši belgrajski vladi in pa vsem razsodnim ljudem, ki mislijo človeško.

+ **»Das Denken wird den Königen schwer«** (Misli postaja kraljem težko), je zapisal svoje čase duhoviti in satirični nemški pesnik Heine. In to velja še vedno. Da pa nas hudomušni cenzor takoj spočetka ne zapleni, moramo kar z barvo na dan in povedati, da mislimo pri tem na angleškega kralja in njegovo sorodstvo, oziroma obližje. Angleška visoka aristokracija se dolgočasi. Ker težko misli, si je jela graditi kinematografe, da se tam svojim duševnim zmožnostim primerno zabava. Ne tajimo velikega prosvetnega in vzgojnega pomena, ki bi ga lahko imel kinematograf. Res pa je, da si ni dala au-

meška aristokracija zidati kinematografov, da bi si pri tem urila duha in plemenitila srce. Pač pa je kino diskreten prostor, kjer se bodo plemiči neopaženo in nemoteno mogli udajati svojim »visokim« čustvom.

DELAVCI, VSI NA SHOD!!!

GOSPOD KLERIKALNI ZASTOPNIK V ŽELEZ. KOALICIJSKEM IN V AKCIJSKEM ODBORU, BELTRAM FRANCE, KI JE BIL IZ AKCIJSKEGA ODBORA IZKLUČEN, KER JE V NJEGOVEM OKVIRJU UGANJAL KLERIKALNO DEMAGOGIJO, SKLICUJE ZA ČETRTEK, DNE 23. T. M. OB POL. 8. ZVEČER V »MESTNEM DOMU« V LJUBLJANI

JAVEN ŽELEZNIČARSKI SHOD.

NA KATEREM PRIČAKUJE, DA BI MU ŠE ENKRAT POVEDALI, ZAKAJ SO GA MORALI BRCNITI.

KER VEMO, DA BO G. BELTRAM OB TEJ PRILIKI PODAL

SENZACIONELNA RAZKRITJA O NEVERJETNIH GREHih IN KORUMPIRANOSTI

NJEGOVih NAPODITELJEV, SKLEPAMO, DA BO SHOD VRLO INTERESANTEN IN ZABAVEN! ZATO, DELAVCI, NE POZABITE, UDELEŽITI SE GA VSI DO ZADNJEGA! SHOD JE JAVEN, TOREJ

SE SHODA LAHKO VSAKDO UDELEŽI, TUDI ČE NI ŽELEZNIČAR.

POVEMO ŠE TO, DA BO ZABAVA POVSEM BREZPLAČNA IN DA BLAMIRANE KLERIKALCE LAHKO VSAKDO NEMOTENO IZZVIŽGA!

Dnevne vesti.

Gospodom katoliškim klerikalcem in zlasti onim okoli »Slovenca«. Zabrusili smo vam zadnjič v obraz, da sleparite ljudstvo, potvarjajoč mu dejstva in zavijajoč posebno pisavo drugih listov. Dokazali smo vam to na drastičnem vzgledu, lahko bi vam pa postregli z vsakim tretjim stavkom v vaših člankih, ki so se sukali okoli vprašanja »zločin in družba«. Nato ste odgovorili z novimi strašno učenimi sofizmi in novimi zavijanjem. Hoteli smo iti stvari v listu do dna, pa smo med tem premislili, da je škoda novih kupov papirja in sodov črnila. Pač pa neko misel: Če ste korajžni dovolj in če si upate svoje stališče zagovarjati pred javnostjo, vam predlagamo, naj bi v najkrajšem času priredili v Ljubljani veliko javno diskusijo, kjer se bomo lahko temeljito pomenili. Mi sicer mislimo, da predloga ne boste sprejeli, ker je vsak lažnjivec ponavadi tudi strahopetec in se ne upa stopiti oko v oko pred svojega nasprotnika, pred poštene ljudi, mislimo, da ste taki strahopetci, vendar pa smo vam vseeno ob vsakem času na razpolago, če pristanete na naš predlog. Prostor in dan določite lahko vi. Če tega ne sprejmete, bo imela javnost nov in končni dokaz, da ste gnusne propalice. Torej: na noge in poskrbite najboljših govornikov - jezuitov, če hočete — da bodo branili vaše stališče ozir. dokazali napačnost našega. Mi vam bomo tedaj dokazali, da je klerikalizem svetu prinesel ogromno gorje. Vsa javnost bo goto-

vo z napetostjo zasledovala ta nastop, da vidi, ali boste enkrat za vselej blamirani ali ne!

Povišanje brzojavnih pristojbin. S 1. aprilom se zvišajo nekatere brzojavne pristojbine v tuzemskem prometu, in sicer: Pristojbina za besedo se zviša na 30 par in najmanjša pristojbina za brzojavko na 3 Din. (to velja tudi za plačani odgovor), odpade pa osnovna pristojbina 1 Din., ki se je doslej pobirala od vsake brzojavke. — Pristojbina za navadno prejemno naznanilo (PC) se zviša od 2 na 3 Din., za nujno (PCD) pa od 6 na 9 Din. — Pri brzojavkah z več naslovi (TMX) se zviša pristojbina na vsak prepis od 2 na 3 Din. — Pristojbina za priznanico se zviša na 50 par.

V **Kamniško Bistrico** je že prosta pot, ker ni več snega in je suha pot. Tudi cvetlice že ob poti cvetejo in v koči je najboljša postrežba.

Glavna skupščina »Športne zveze« se bo na željo klubov vršila nepreklicno v ponedeljek 3. aprila 1922 ob 7. zvečer v mestni posvetovalnici na magistratu. Klubi, ki še niso imenovali delegatov, naj pošljejo čimprej prijave »Športni zvezi«.

Ljubljana.

ČEVLIJARSKI POMOČNIKI POZOR!

Čevljarski pomočniki v Ljubljani in okolici se nahajajo v mezdnem gibanju, zato naj nihče ne išče dela v Ljubljani, dokler ne bo to gibanje končano.

Občni zbor ljubljanske podružnice »Svobode« se bo vršil v četrtek, 23. t. m. ob 20. v mali dvorani »Mestnega doma«. Zato opozarjamo vse člane, da poravnajo pravočasno v centralnem tajništvu zadržanost na članarini, da se bodo lahko udeležili občnega zbora.

Centralna knjižnica »Svobode« v Ljubljani je odprta vsako sredo od 18. do pol 20., v soboto od pol 17. do pol 20., in v nedeljo od pol 11. do 12. Nahaja se v Židovski ulici 1. l. nadstropje (nad trgovino drogerije A. Kanc).

Trgovski nastavljenec! Osrednje društvo trgovskih nastavljencev poziva vse tovariše, da takoj prijavijo svoj pristop na naslov: V. Vrhunc, Ljubljana, poštni predal št. 13. Kdor ne prijavi pristopa, ne bo zastopan na občnem zboru v petek, 24. marca ob pol 20. v posvetovalnici mestnega magistrata v Ljubljani. Pristopnino in članarino določi občni zbor.

Seznami davčnih družb I., II., III., IV. razreda v svrhu priredbe občne pridobnine za dobo 22.—23. so na upogled pri davčni administraciji v Ljubljani od 15.—29. marca. Ti sezname bodo obenem volilni seznam.

Celje.

Umetniški večer v Celju pod okriljem »Svobode« bo v soboto, 25. t. m. ob 8. zvečer v mestnem gledališču. Spored bo približno isti kakor je bil v Ljubljani. Trbovljah in na Jesenicah. Anton Podbevšek bo v svojem otvoritvenem govoru »Raketa iz svetovne norišnice«, govoril o mednarodnem stanju duha. Tone Selškar bo recitiral iz svoje pesniške zbirke »Trbovlje« in Štefanija Ravnikar bo recitala svoje izbrane črtice. Spored je izbran in zaradi svoje elementarnosti vsakemu dostopen. — Istega dne dopoldne ob 9. bo vodil v dvorani hotela »Union« romanopisec Angelo Cerkevnik javno diskusijo, na kateri bo obravnaval vsa mogoča pereča vprašanja. Bližajoča sobota bo na ta način kulturni dan »Svobode« in vsega celjskega proletariata.

ENOTNA SREDNJA ŠOLA.

Piše nam neki srednješolski profesor:

Veliki Goethe je zapisal nekoč krilatice: »Wo die Begriffe fehlen, da stellt ein Wort zur rechten Zeit sich ein.« S temi besedami bi mogli nekako označiti tudi današnje jugoslovanske razmere. Kjer manjka pojmov, stopajo na njih mesto puhle fraze, kjer ni jasnih misli, pride prazno besedičenje.

»Ena država, eden narod, ena šola«. S to puhlo in lažljivo frazo utemeljuje »Učiteljski Tovariš« po »apokalipsi«: »ena čreda in eden pastir« takozvano »enotno srednjo šolo«. Kako si predočujejo zagovorniki bajno bitje, tega ne moremo razvideti ne iz vladnega načrta, ne iz najrazličnejših, drug drugemu si nasprotujočih receptov. Nekaj novega biti, ne iz potrebe, ker je staro morda slabo in rodi slab sad, temveč ker stegajo naši nezmožni politiki nesrečne roke še po tistih idealih, ki še edini držijo naobražena, da vzdrži v neznosnih razmerah. Iz ostudne sebičnosti in puhle domišljavosti sodijo ljudje o stvari, ki nimajo pojma o njej in ki jih nič ne briga. **S kako pravico, prosim, pridejo učiteljski zastopniki v višjem šolskem svetu do tega, da glasujejo o stvari, ki se razumejo nanjo — no, skoro bi mi bila ušla preostru prislovica. »Le čevlje sodi naj kopitar!« Uverjen sem, da bi učiteljstvo ravnotako ostro obsodilo nasproten slučaj. Enaka pravica za vse.**

Kar se tiče »enotne srednje šole« brez latinščine, grščine, francoščine... — kaj naj stopi na to mesto, to vedo bogovi — je do sedaj še nepreizkušen eksperiment, ki se mora po zatrdilu vseh treznomislečnih najboljših naših šolnikov ponesrečiti. Zato nikakor ne gre delati takih poizkusov na vsem narodu. Kajti škoda, ki bi nastala iz tega, bi bila nepopravljiva. »Dobro si naj premisli vsak, ki ljubi narodovo bodočnost, smatrati našo mladino za poskuse kunce«, piše Beranič v Jugoslaviji in prav ima. Nikakor pa ne moremo zabraniti, da smatrajo gotovi šolniki lastne otroke za »poskusne kunce«. Za te pa zadostuje popolnoma, če se pretvori en sam zavod v Sloveniji v bajen tip »enotne srednje šole« brez Cezarja in grških cirkumfleksov. Na tem zavodu morejo potem v lastno škodo proučevati hvalisane »prednosti«.

To je najenostavnejša rešitev tega vprašanja, ki ga je predlagal že dr. Wester. Kakemu drugemu poizkusu pa se bo uprlo v veliki večini profesorstvo, upam, da precej brez razlike strankarske pripadnosti.

Zanimivo je čitati tozadevne članke v našem vodilnem časopisju. »Slovenec« in »Jugoslavija« stojita odločno na strani humanistične vzgoje, »Slov. Narod« cinca, kakor v zadnjem času sploh glede demokratske zavožene politike. »Fabij Cunctator« hoče rešiti porazene demokratske čete popolnega pogina. Težko, da se mu bo posrečilo. »Jutro« vodi brezglavo demokratsko falango mladinov v brezobziren boj proti vsemu napredku ter bo prineslo tudi »Cunctatorju« neizogiben poraz. Če povedo danes srbski radikali in demokrati našim prvim bojevnikom, da so srednje šole sploh nepotrebne in jih moramo opustiti, bo pojutranjem prineslo »Jutro« fulminanten članek o škodljivosti srednjih šol v občeh, kjer se kvari zdravje in živčevje, ki obremenjujejo budget itd. Ne dvomim tudi, da se bodo našli v višjem šolskem svetu pri današnjih sestavi tudi »šolniki« in živinozdravniki, ki bodo glasovali za odpravo tako škodljivih srednjih šol.

Po svetu.

— 20.000 samomorov v enem letu kot posledica kapitalističnega družabnega reda. Med 20.000 ljudmi, ki so izvršili samomor tekom preteklega leta, soglasno z letno statistiko »Save a Life« lige v New Yorku, je bilo 93 bankirjev in med temi 37 bančnih predsednikov; 88 načelnikov velikih trgovskih podjetij; 86 zdravnikov; 57 sodnikov in odvetnikov; 51 šolskih učiteljev in profesorjev, 39 brokerjev, 21 duhovnikov, 10 uradnikov, 7 županov in 7 članov državnih zakonodaj. — Samomori so bili v preteklem letu za celih 23 odstotkov bolj številni kot pa leta 1920. V mestu New Yorku je bilo tekom preteklega leta 840 samomorov, torej 103 samomorov več kot pa eno leto prej. Poročilo dostavlja, da je 1200 moških in žensk, predno so izvršili samomor, umorilo 2000 nadaljnjih ljudi. — Približno 12.000 se je prijavilo uradu, ki cenil, da se je završilo kakih 8000 nadaljnjih, ki niso bili prijavljeni. — Neki poročen človek si je vzel življenje, ker se je zlagal svoji ženi — pravi poročilo. — Neka stara devica se je zastupila ter zapustila naslednje sporočilo: Noben moški na svetu ni dosti dober zame. — Neki moški si je vzel življenje, ker ni dobil ločitve od svoje žene, dočim se je nek nadaljni ustrelil, ker ni mogel najti svoje žene. — Vedno naraščajoča kompliciranost našega modernega življenja, — se glasi v poročilu, — mrzlični nemir, zločini ločitve zakonov, dvomljive obleke in druge številne stvari so povzročile živčne bolezni, depresijo in izgubo kontrole nad seboj. Demon samomora išče svoje žrtve tako med bogatimi, učenimi in dobro vzgojenimi kot med ubogimi, nevednimi in nepoznanimi.

— Okoli dva milijona delavcev je na Angleškem brez dela. Do dva in pol milijona delavcev na Angleškem je brez posla. Država sicer nekoliko skuša omiliti bedo brezposelnih, kar pa ne pomeni mnogo. Brezposelnost je za Anglijo važen problem, samo zanimiv ni. Ker ni, časopisje ne piše mnogo o njem, pač pa o poroki princezinje Mary (hčeri angleške kraljeve dvojice) z Viscountom Lascellesem. Ta poroka je bila ena najbolj pompozni roalističnih ceremonij od časov pred svetovno vojno. Kdor je imel priliko čitati velike ameriške dnevnike, se jim je moral čuditi. Na prvi strani, na drugi, tretji, peti, v ilustriranem delu, povsod ste našli opise o poroki ženske, ki je slučajno hči angleškega kralja in kraljice. Vsaka guba na njenih oblekah je bila opisana, vsak demand, dragulji, vsaka najmanjša stvar, kajti to je silno važen dogodek. Ne, ni važen, kakor ni važen umor Taylorja v Hollywoodu, kakor ni bilo važno gilofiranje Landruja v Parizu. Toda če take stvari niso važne, so zanimive. Vsakdo si ne more privoščiti pompa, kakor si ga lahko princezinja Mary. In orgije se ne gode tam, kjer vlada pomnikanje. Tudi se ne godi vsaki dan, da se najde človek, ki je umoril deset žen, potem ko jih je poročil. V Ameriki se kvečjemu dogodi, da žena ubije moža, medtem ko se obratno bolj redkokdaj primeri.

— Socialistično gibanje na Japonskem. Na Japonskem se delavstvo bori za splošno, enako in tajno volilno pravico. Vlada in reakcionarni parlament se branita dati ljudstvu to pravico. Delavstvo demonstrira, vlada pošlje vojaštvo, to strelja na ljudstvo, nekaj jih obleži, nekaj jih aretirajo, druge razženejo. Tak je proces boja. Godil se je v vseh evropskih državah in tako se godi sedaj na Japon-

skem. Boj v popolnejšo družbo se pomika naprej po gotovih zakonih, ki so v splošnem enaki. V vsaki deželi se je vršil boj za volilno pravico in ruska revolucija leta 1905, je izvojevala celo duno, parlament brez besede v vladi, kljub temu so ga smatrali za veliko pridobitev. K velikim pridobitvam vodi pot skozi male. Če bi se ljudstvo zanimalo za kaj drugega kakor za Landruja, princezinjo Marijo, Taylorja in tako naprej, bi morda hitreje dospeli k cilju. Ljudstvo je sposobno boriti se le za take stvari, katere danes razume in ki ga danes najbolj tišče. Za cilje, za družabne preobrate, za te se bori le mali del ljudstva. Brezposelnost ne dela nikomur svinh las, razen tistim, ki so že mesece, morda že nad leto dni brez posla. Toda to je njihova stvar. Delavstvo, ki je zaposleno, se ne briga za svoje brezposelne tovariše, niti ne za delavsko politiko, ne za izobrazbo na razredni podlagi. Kljub temu gre delavstvo v socialistične vrste, počasi, toda vendar se giblje na svoji poti. V desetih letih, morda še prej, pa ga bo velik del že socialistično vzgojenega, kar je najvažnejše.

Proletarci vse dežel združite se! Ta klic velja za vse delavstvo, zato je najsvetejša naloga vsega razredno zavednega delavstva, da vztraja v strnjenih vrstah in odklanja vsak poizkus kakršnihkoli sovražnikov, ki bi hoteli sejati razkol v delavskih vrstah.

Vsak sodrug čitaj dnevnik »Naprej«. Socialistični dnevnik v hiši delavca je nujna potreba v današnjih težkih bojih razrednozavednega delavstva. Stane mesečno samo 10 Din. Posamezna številka 75 para.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ.)

Odgovorni urednik: France Svetek.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Išče se trgovski lokal

ev. velika prazna soba v prvem nadstropju (lahko tudi na dvorišču), najraje v sredini mesta, proti visoki najemnici. Ponudbe pod »Trgovski lokal« na anončno družbo Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg 3.

Spreten

KOVINOLIVAR
se išče.

Ponudbe z navedbo zahteve plače naj se pošljejo:

Heinr. Stolz, Kula,
Vojvodina.

OBVESTILO.

P. n. odjemalce uljudno obveščam, da vodim dosedanjo tvrdko SCHWAB & BIZJAK radi izstopa mojega bivšega družabnika g. D. Blzjak-a že od meseca maja lanskega leta popolnoma samostojno ter bo obstojala tvrdka za naprej samo pod imenom

Drago Schwab, Ljubljana.

Potrudil se bom i v nadalje cenj. odjemalce vsestransko zadovoljiti. K tvrdki spadajoči MODNI SALON je pod spretnim vodstvom priznanega strokovnjaka g. Gombač-a, kateri si je pridobi z večletno prakso v inozemstvu vseh potrebnih zmožnosti.

Priporočam se za nadaljno naklonjenost z vsem spoštovanjem

Drago Schwab, Ljubljana, Dvorni trg 3.

Delniška glavnica:
K 20,000 000.—

Slovenska eskomptna banka

Rezervni zakladi:
K 6,500.000.—

Podružnice:

Novo mesto, Rakek,
Slovenjgradec.

== Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1. ==

Telefoni št. 146, 458.

Brzjovavke:

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje. ESKOMPTNA.